

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa annettujen äänten tarkastuslaskenta

Keskusvaalilautakunta 14.04.2025 § 36
287/00.00.00/2024

Esittelijä:

Valmistelija:

Karl-Johan Wickström, henkilöstö- ja hallintopäällikkö

Vaalilain 87 § (äänten tarkastuslaskenta) kuuluu seuraavasti:

"Vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään kello 12 on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja sekä vaalilautakuntien ja 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja kuntien keskusvaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskennassa on päätettävä, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä jätetään mitättöminä huomioon ottamatta.

Kunkin ehdokkaan hyväksi ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksytyt äänet on laskettava yhteen."

Vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastaminen ja laskeminen jakaantuu alustavaan ääntenlaskentaan (vaalilain 78 §, tapahtuu 13.4. vaalilautakuntien toimesta) ja tarkastuslaskentaan (vaalilain 87 §, tapahtuu keskusvaalilautakunnan 14.4. kokouksessa). Vaalilain 85 §:ssä on mainittu, milloin äänestyslippu on mitätön. Viimeksi mainitut säännökset sisältyvät keskusvaalilautakunnan 13.4.2025 kokouksen esityslistaan/pöytäkirjaan, joten näitä säännöksiä ei sisällytetä uudelleen tähän pykälään. Säännökset löytyvät keskusvaalilautakunnan kokousasiakirjoista.

Vaalilain 78 §:ssä (vaalipäivän äänestyksen päättäminen ja alustava ääntenlaskenta) määrätään vaalilautakunnan valmistelutoimenpiteistä vaalipäivänä annettujen äänten osalta seuraavasti:

"Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan julistettua vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi otetaan äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tai äänioikeusrekisteriin tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.

Kun äänestyslippujen lukumäärä on laskettu, vaalilautakunta tarkastaa äänestysliput. Ne äänestysliput, jotka on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput jaotellaan siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat omana ryhmänään. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan (alustava ääntenlaskenta).

Vaalilautakunnan on suoritettava äänestyslippujen jaottelemine ja laskeminen keskeytyksettä loppuun.

Sen jälkeen kun alustava ääntenlaskenta on suoritettu, laitetaan äänestysliput, jaoteltuina 2 momentin mukaisesti, kestävään päällykseen, joka suljetaan huolellisesti sinetöimällä se oikeusministeriön määräämällä tavalla. Päällykseen merkitään 81 §:n 1 momentissa tarkoitettua vastaanottajan [vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa keskusvaalilautakunnan] osoite, lähetyksen sisältö ja lähettäjä."

Vaalilain 88 § (ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen) kuu-luu seuraavasti:

"Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu."

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa vaalikelpoisuuden menettäminen lyhyenä ajanjaksona ehdokaslistojen yhdistelmän vahvistamisen ja vaalien tuloksen julistamisen välillä voi tulla esille, jos ehdokas menettää vaalikelpoisuutensa välittömästi muutettuaan kunnasta pois. Kuolema on tuona lyhyenä aikana harvinaista, joskin eräissä Suomen kunnissa on vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa tällaisia tapauksia tullut esiin useita.

Vaalilain säännöksestä käy myös ilmi, että ehdokkaiden vaalikelpoisuus tulee tarkastetuksi vaalien yhteydessä kahdesti: ehdokaslistojen yhdistelmää laadittaessa ja vaalien tulosta vahvistettaessa. Niitä perusteita, jotka on ratkaistu ehdokkaat ehdokaslistojen yhdistelmään hyväksyttäessä, ei kuitenkaan tutkita uudelleen.

Vaalilain 80 § sisältää säännökset tiedottamisesta alustavan ääntenlaskennan tuloksesta seuraavasti:

"Vaalipiirilautakunnat ja kunnan keskusvaalilautakunnat ja vaalilautakunnat tiedottavat alustavan ääntenlaskennan tuloksesta oikeusministeriön määräämällä tavalla."

Oikeusministeriön vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleja varten antamien vaaliohjeiden mukaan vaalipäivän jälkeisenä päivänä eli maanantaina 14.4.2025 viimeistään klo 12 aloitettavassa kokouksessa keskusvaalilautakunnan on ryhdyttävä tarkastamaan vaalipäivän äänestyksessä annettuja äänestyslippuja ja vaalilautakuntien laskelmia. Tarkastuslaskenta tulee saada valmiiksi keskiviikkoon 16.4.2025 klo 12 mennessä.

Vaalipöytäkirjojen käsittely

Oikeusministeriön vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleja varten antamien vaaliohjeiden mukaan tarkastuslaskennan yhteydessä keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi vaalilautakuntien laatimat vaalipöytäkirjat liitteineen. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee vaalipöytäkirjoissa merkittäviä puutteita tai virheitä, sen on pyydettävä asiasta selvitys asianomaiselta vaalilautakunnalta. Selvityksen tulee olla keskusvaalilautakunnan käytettävissä ennen kuin vaalien tulokset kunnassa vahvistetaan.

Toimenpiteet vuoden 2025 aluevaaleissa

Aluevaaleissa keskusvaalilautakunta vahvistaa

- ne äänimäärät, jotka kukin ehdokas on kunnassa saanut

- mitättömien äänten määrän kunnassa ja
- äänten kokonaismäärän kunnassa (hyväksytyt äänet yhteensä + mitättömät äänet)

ja kuittaa luvut valmiiksi laskentajärjestelmään. Vaalilain 143 l §:n mukaan vahvistaminen tehdään keskiviikkona 16.4. viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa. Oikeusministeriö kuitenkin ohjeistaa, että vahvistus tehdään viimeistään klo 12. Vahvistus voidaan tehdä myös heti tarkastuslaskennan valmistuttua. Tämän jälkeen aluevaalilautakunta aloittaa aluevaalien tuloksen vahvistamistoimenpiteet keskiviikkona 16.4.

Aluevaaleissa keskusvaalilautakunta ei suorita äänimäärien tasatilanteiden arvontoja eikä laske vertauslukuja, vaan niistä huolehtii myöhemmin aluevaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan on, aluevaalien äänimäärät vahvistettuaan, otettava tuloslaskentajärjestelmästä ainakin seuraavat tulosteet (raportit):

- KT 29 Ryhmittäin ehdokkaiden äänet
- KT 90 Mitättömät äänestysliput perusteittain
- KT 21 Ehdokkaiden äänet, koko kunta
- KT 20 Ehdokkaiden äänet äänestysalueittain
- KT 10 Äänestysaktiivisuus kunnassa ja
- KT 11 Äänestysaktiivisuus sukupuolen mukaan äänestysalueittain

Tuloksen vahvistaminen vuoden 2025 kuntavaaleissa

Keskusvaalilautakunta vahvistaa kuntavaalien tuloksen keskiviikkona 16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Alustavan ääntenlaskennan tiedotus vaalipäivänä 13.4.2025

Oikeusministeriön antamien vaaliohjeiden mukaan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava alue- ja kuntavaalien vaalipäivän äänestyksen alustavan ääntenlaskennan tiedotuksesta. Karkkilan kaupungissa tiedotuksesta huolehtii vaalipäivän äänien osalta ensisijaisesti vaalilautakunta. Ennakkoäänien alustavan laskennan tiedotuksesta vastaa keskusvaalilautakunta. Valtakunnalliselle tasolle tiedotus tapahtuu vaalitietojärjestelmän kautta. Vaalitietojärjestelmän määräajat (ns. takarajat) ovat seuraavia: Tavoitteena on, että kunkin kunnan (ilmoituskeskuksen) tulee tallentaa vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21.00 mennessä. Vaalipäivän alustavan tuloksen tallentamiselle ei vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa ole asetettu määräaikaa. Yleisohjeena on, että tulokset tulee tallentaa järjestelmään mahdollisimman pian äänestyksen päätyttyä.

Tarkastuslaskennan suorittaminen

Keskusvaalilautakunnan 14.4.2025 kokouksessa toimitettava tarkastuslaskenta voi edetä seuraavasti (menettelytapaohje sisältyy vaalilain tulkintateokseen):

- 1) Alustavan ääntenlaskennan päätyttyä saapuvat vaalipäivän äänestyksessä annetut äänestysliput kunnan keskusvaalilautakunnan tarkastuslaskentaa varten.

- 2) Tarkastuslaskenta alkaa vaalipäivää seuraavana maanantaina viimeistään klo 12. Tässä laskennassa tarkastetaan kaikki vaalipäivän äänestyksessä annetut äänet.
- 3) Keskusvaalilautakunnan ottamien laskentaryhmien tehtävänä on tarkastaa ja tarvittaessa korjata vaalilautakuntien suorittama äänestyslippujen ryhmitys sekä lajitella mitättömäksi ehdotetut äänestysliput hylkäämisen syyn mukaan. Tämän tarkastuslaskennan ovat laskentaryhmät suorittaneet vaaleittain (aluevaalit ja kuntavaalit) ja äänestysalueittain. Tuloksia on verrattu vaalilautakuntien vaalipöytäkirjoihin merkitsemiin tuloksiin. Mahdollisten erojen syyt on selvitetty laskelmalla tarvittaessa äänestysliput uudelleen. Laskentaryhmien hylättäväksi ehdottamat äänestysliput on annettu keskusvaalilautakunnalle päätösvaltaisessa kokoonpanossa ratkaistaviksi.
- 4) Vaalipäivän äänestyksessä annetut vaaleittain ja äänestysalueen lasketut äänet on yhdistetty keskusvaalilautakunnassa ja saadut summat on laskettu yhteen vaalipiirikohtaiseksi [kuntakohtaiseksi] tulokseksi. Sen jälkeen on yhdistetty vaalipäivän äänestyksessä ja ennakoäänestyksessä annetut äänet ehdokkaittain, puolueittain, vaaliliitoittain ja yhteislistoittain.
- 5) Laskemalla yhteen vaaleittain (aluevaalit ja kuntavaalit) hyväksytyjen ja mitättömien äänestyslippujen summat on saatu kunnassa annettujen äänestyslippujen kokonaisluku, minkä tulisi olla sama kuin äänestäneiden määrä kunnassa kummassakin vaalissa. Jos luvut eivät täsmää, on otettava huomioon, että jos ennakoäänestyspaikassa on käytetty äänioikeusrekisteriä, on siihen merkitty äänioikeuden käyttö silloinkin, kun sittemmin äänestäjän ennakoäänestysasiakirjat ovat joko kokonaan jääneet saapumatta tai saapuneet liian myöhään kunnan keskusvaalilautakuntaan ja äänestyslippu on jäänyt huomioon ottamatta.
- 6) Lopuksi on laskettu ehdokkaiden vertausluvut.

Tarkastuslaskennassa keskusvaalilautakunta tekee päätöksensä itsenäisesti olematta mitenkään sidottu vaalilautakuntien ratkaisuihin.

Tarkastuslaskentaa siihen kuuluvine toimenpiteineen voidaan tehdä sekä vaalipäivän äänestyksessä että tarvittaessa ennakoäänestyksessäkin jo aiemmin tarkastettujen äänten osalta aina siihen saakka, kunnes vaalien tulos on 3. päivänä vaalipäivän jälkeen vahvistettava.

Vaalitietojärjestelmän käyttö tarkastuslaskennassa

Ennakkoon äänestäneiden ja vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärät siirtyvät tarkastuslaskentaan äänioikeustietojärjestelmästä. Luvut tulee korjata, mikäli niissä on virheitä. Lukujen tulee täsmätä eri vaaleissa (aluevaalit ja kuntavaalit) äänestysalueella annettujen äänestyslippujen määrien (hyväksytyt + hylätyt) kanssa.

Ehdotus:

Keskusvaalilautakunta suorittaa vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa vaalipäivänä ja tarvittaessa myös ennakoäänestyksessä annettujen äänten tarkastuslaskennan vaaleittain ja päättää, mitkä äänestysliput on luettava ehdokkaiden hyväksi ja mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta. Lisäksi keskusvaalilautakunta laskee vaaleittain (aluevaalit ja kuntavaalit) yhteen kunkin ehdokkaan hyväksi

ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä annetut hyväksyttävät äänet.

Päätös:

Keskusvaalilautakunta:

- avasi ensin aluevaalien äänestysliput ja sitten kuntavaalien äänestysliput, joita oli säilytetty kassakaapissa
- tarkasti ja ryhmitteli äänestysliput ehdokasnumeroiden mukaan
- jaotteli liput hyväksytyihin ja mitättömiin äänestyslippuihin.

Keskusvaalilautakunta suoritti ensin aluevaaleissa annettujen äänten tarkastuslaskennan ja päätti, mitkä äänestysliput luetaan ehdokkaiden hyväksi ja mitkä äänestysliput on mitättöminä jätettävä huomioon ottamatta, jonka jälkeen keskusvaalilautakunta teki saman kuntavaalien äänestyslipuille.

Äänestyslippuja aluevaaleissa on yhteensä 3186 kpl, joista mitättömiä 160 kpl, eli hyväksytyjä ääniä yhteensä 3026. Äänestyslippuja kuntavaaleissa on 3375, joista mitättömiä 59, eli hyväksytyjä ääniä annettu yhteensä 3316.

Aluevaalien lippujen hylkäämiseen johti seuraavat virheet:

- Äänestyslippua ei ole leimattu, 2 kpl
- Ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa, 90 kpl
- Äänestyslipussa äänestäjän nimi, erityinen tuntomerkki tai muu asiaton merkintä, 12 kpl
- Tyhjä äänestyslippu, 56 kpl

Kuntavaalien äänestyslippujen hylkäämiseen johti seuraavat virheet:

- Ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa, 46 kpl
- Äänestyslipussa äänestäjän nimi, erityinen tuntomerkki tai muu asiaton merkintä, 1 kpl
- Tyhjä äänestyslippu, 12 kpl

Keskusvaalilautakunta tallensi molempien vaalien tarkastuslasketut äänimäärät sekä ennakkoäänestyksestä että vaalipäivän äänestyksestä ehdokkaittain vaalitietojärjestelmään.

Vaalitietojärjestelmän raportista (liite) käy ilmi ehdokaskohtaiset äänimäärät ja vertausluvut.

Äänestyslipukkeet suljettiin sinetöityinä kassakaappiin.

Täytäntöönpano: